

Eind november brengt de Europese Commissie haar Mededeling met opties voor het 'GLB na 2013' uit. In de Europese Unie wordt het landbouwbeleid van de lidstaten van oudsher gemeenschappelijk of gezamenlijk gevoerd – vandaar GLB of Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Nadien volgen de concrete voorstellen. Op basis van deze voorstellen zullen de Raad van Ministers én het Europese Parlement beslissingen nemen. Met het oog op dit debat hebben alerhande politieke en maatschappelijke geledingen in Europa stellingen ingenomen over de toekomst van het Europese landbouw- en plattelandsbeleid. In de aanloop naar de Mededeling van de Europese Commissie brengen wij u de belangrijkste stellingen, onder de noemer 'Het GLB na 2013 volgens ...'

Het GLB na 2013 volgens ...

- de Boerenbond
- de wereld
- de Europeanen
- de Europese boerenbond
- de Europese Commissie
- de Europese sociale partners – regio's
- het Europees Parlement
- de Raad van Ministers
- Wallonië en de buurlanden
- de Vlaamse ngo's
- de Vlaamse overheid

steun GLB ook morgen
www.steunGLB.be



Ook het Comité van de Regio's wil een sterk GLB

Een minder bekend officieel adviesorgaan van de Europese Unie is het Comité van de Regio's (CvdR). In dat Comité zetelen regionale en lokale overheden. Zij worden wel eens lagere overheden genoemd, lager dan lidstaten. Regionale en lokale overheden hebben steeds meer met het Europese beleid te maken. Omdat uitvoering van Europese wetgeving vaak op hun beleidsniveau gebeurt, moeten zij ook hun zeg krijgen in de Europese besluitvorming.

EUROPA

■ Pieter Verhelst (Studedienst) en Jacques Van Outryve

Die 'zeg' van de lokale en regionale overheden vormt een verplicht – maar niet bindend – advies voor wetgeving die invloed heeft op het regionale en lokale vlak. Het CvdR kan ook op eigen initiatief een advies formuleren, zoals onlangs nog over de toekomst van het GLB na 2013. De rapporteur was René Souchon,

voorzitter van de Conseil Régional van de Auvergne, een belangrijke Franse landbouwstreek.

Strategische sectoren voor regio's

Wij vroegen Luc Van den Brande, lid van het CvdR en tot voor kort voorzitter van deze Europese assemblee van regionale en lokale overheden, naar de interesse van Europese regio's in de landbouw en dus ook in het landbouwbeleid. "Laat me eerst stellen dat het Comité de landbouw- en levensmiddelensector ook na 2013 als een strategische sector voor Europa en zijn regio's beschouwt. Het vindt dat de EU meer dan ooit behoefte heeft aan een gecoördineerd, gemeenschappelijk landbouw- en voedselbeleid. In ons advies stellen we onder meer dat het van cruciaal belang is dat we de zogenaamde 'communautaire preferentie' in stand houden, om de onafhankelijkheid op voedselgebied van Europa, dus de voedselzekerheid, te waarborgen."

– **Even uitleggen: communautaire preferentie betekent dat je voorkeur moet geven aan landbouwproducten van Europese oorsprong om de Europeanen te voeden. Maar hoe doe je dat?**

"De Europese Unie moet haar eigen landbouwers de nodige zekerheid bieden. Prijzen moeten zo veel mogelijk gestabiliseerd worden en de productie be-

heerst, om stabiele inkomsten voor de boeren te garanderen. Enkel dan kunnen zij hun investeringen beter plannen en de toekomst met een gerust hart tegemoet zien."

– **Het Comité heeft het ook over voorwaarden.**

"Het zegt dat we de verduurzaming van de landbouwsector moeten aanmoedigen. Dat wordt in de 'Europa 2020'-strategie trouwens gevraagd voor de hele Europese economie. Het Comité stelt voor om enerzijds minimale milieueisen te stellen aan steun uit de eerste pijler (toeslagrechten per hectare) en om anderzijds milieuvriendelijke praktijken en productiemethodes te stimuleren. Dit kan gebeuren door een specifieke, aanvullende betaling te verstrekken. Voor de periode 2014-2020 moeten we voor het GLB dan ook een 'geconsolideerd' en 'omvangrijker' budget uittrekken, waarmee we de uitdagingen van de 21ste eeuw kunnen aangaan. Deze toekomstvisie is niet gebaseerd op monocultuur of regionale overspecialisatie. Integendeel, het GLB van morgen moet essentieel de multifunctionaliteit van de landbouwsector bevorderen, zodat alle plattelandsgedebieden van Europa met vertrouwen naar de toekomst kunnen kijken."

– **Hoe ziet u de specifieke rol van de regio's in het toekomstige landbouwbeleid?**

"Het Comité zal er enerzijds streng op toezien dat er in het nieuwe landbouwbeleid geen sprake meer is van een verschillende behandeling van regio's wat de voorwaarden voor algemene steun betreft. Anderzijds moet er meer aandacht zijn voor het specifieke van elke regio. Denk hierbij aan de nieuwe Europese doelstelling rond territoriale cohesie. Het Comité meent dan ook dat er voor regio's met blijvende natuurlijke handicaps – zoals berggebieden en eilanden, maar ook dichtbevolkte gebieden – een meer geïntegreerde strategie uitgewerkt moet worden op het gepaste beleidsniveau, om de kansen van deze regio's optimaal te benutten en de Europese steun een grotere meerwaarde te geven."



LUC VAN DEN BRANDE, GEWEZEN VOORZITTER VAN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S:

"Het toekomstige GLB moet gebaseerd zijn op een systeem van 'meerlagig' bestuur. Regio's en lokale besturen mogen niet herleid worden tot louter cofinanciers van het beleid."

– **U denkt dus ook aan Vlaanderen. Wat met het plattelandsbeleid, dat toch bij uitstek een regionaal beleid is?**

"We vragen aan de Europese Commissie dat ze duidelijker zou omschrijven hoe het beleid voor plattelandontwikkeling zich verhoudt tot het Europese regionale en cohesiebeleid – naast het landbouwbeleid het tweede belangrijke Europese beleid. Ze moet ook zorgen voor een grotere samenhang tussen steunmaatregelen binnen een bepaald gebied die dezelfde doelstellingen hebben. Bovenal vindt het Comité dat participatie van het regionale niveau van cruciaal belang is, ook al blijft het noodzakelijk dat er op Europees en nationaal niveau randvoorwaarden worden geschapen. Daarom moet ook het toekomstige GLB gebaseerd zijn op een systeem van zogenaamd 'meerlagig bestuur'. Regio's en rurale gebieden zijn niet louter te herleiden tot cofinanciers van het Europese landbouwbeleid. Zij moeten actief betrokken worden in de totstandkoming van Europese regelgeving, de toekomstige implementatie- en managementvereisten. We moeten er dus voor zorgen dat hun specifieke knowhow en expertise 'van onderen uit' kan worden meegenomen naar de Europese onderhandelingsstafel. Het Comité van de Regio's zal hier mee over waken." ■

Europees landbouwmodel in de vitrine

De Europese Unie kent twee officiële adviesorganen. Het jongste is het Comité van de Regio's, dat regionale en lokale overheden vertegenwoordigt. Het oudste is het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC). Dat zijn de Europese economische en maatschappelijke partners, met name werkgevers, werknemers en andere. Onder deze 'andere' verstaat men vertegenwoordigers van landbouwers, zelfstandigen, kmo's, de transportsector, consumenten en zelfs milieuorganisaties. Dat wordt het Europees maatschappelijk middenveld genoemd.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité brengt verplicht advies uit over wetgeving die het aanbelangt. Zoals bij het CvdR hoeven de Raad, de Europese Commissie en het Europees Parlement dat advies niet op te volgen, maar het is een signaal vanwege het Europees maatschappelijk middenveld – zoals het advies van het CvdR een sterk signaal is van de regionale en lokale overheden.

Zoals het CvdR kan ook het EESC op eigen initiatief advies uitbrengen. Dat deed het ook over de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013. Rapporteur was Lutz Ribbe, van de milieuorganisatie EuroNatur. Het advies verdedigt een sterk GLB en neemt hiervoor vooral het Europees landbouwmodel als uitgangspunt. Het Comité definieert in zijn advies overigens dit multifunctionele landbouwmodel opnieuw. Het zegt zelfs dat het zich onderscheidt doordat het bewust genoeg kan nemen met

een lagere productiviteit, wat uiteraard nadelig is voor het concurrentievermogen. Maar het is volgens het Europees maatschappelijk middenveld juist dat wat politiek en maatschappij willen. Dit model moet nog resoluter en gerichter door het toekomstige beleid geschraagd worden. Het model stoelt op de beginselen van voedselsovereiniteit en duurzaamheid en moet uitgaan van de reële behoeften van landbouwers en consumenten. Het landbouwbeleid moet wel meer zijn dan alleen geld verdelen. Vandaar dat er aandacht wordt gevraagd voor kwaliteit en diversiteit van landbouwstructuren en plattelandsgedebieden.

"Landbouwbeleid is meer dan alleen geld verdelen."

Het EESC gaat ervan uit dat het Europese landbouwmodel in de huidige situatie bedreigd wordt. Het somt dan ook maatregelen op, waaronder transparante prijsvorming in de voedselketen. Het Comité pleit bovendien voor behoud van de nog beschikbare marktinstrumenten, eventueel aangevuld door nieuwe WTO-conforme instrumenten, voor de aanleg van crisisvoorraden en stabilisering van markten door producentenorganisaties en branche-overeenkomsten. Waar hebben we dat nog gehoord? ■

Europees beleid kan je nooit drastisch wijzigen

Het debat over de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) staat in de startblokken. De voorrondes zijn gereden. Het is tijd om opnieuw de mening te vragen van professor Hendrik Vos van de Universiteit Gent, die beslagen is in de Europese politiek. Hij kijkt over de landbouwgrenzen heen naar de toekomst van Europa en is ervan overtuigd dat Europa zijn landbouwers ook na 2013 niet in de steek zal laten. Dat verklaarde hij ons vorig jaar, naar aanleiding van de Europese verkiezingen (zie Boer&Tuinder van 29 mei 2009). Is er sindsdien iets veranderd? Is de druk op de landbouw en de landbouwbelegging toegenomen? Heeft de voedselcrisis van 2008, gevolgd door een economische en financiële crisis, in Europa sporen nagelaten die van belang kunnen zijn voor de toekomst van

de landbouw hier niet meer leefbaar.

Ons voor landbouwproducten compleet afhankelijk maken van andere delen van de wereld, wordt eigenlijk niet als een serieuze beleids optie beschouwd. En het hele landbouwbeleid 'renationaliseren' is evenmin een ernstige optie. Het zou een enorme administratieve uitdaging zijn, het zou marktvervalsend werken en het gaat in tegen de logica van de Europese integratie. Nooit eerder werd een beleidsdomein, hoe klein ook, gehernationaliseerd! Dus ik denk dat er ook na 2013 nog geld naar landbouw gaat. Maar er zal uiteraard wel veel discussie zijn over de prioriteiten binnen het landbouwbudget en over de omvang van de budgetten in het algemeen. Ook andere beleidsdomeinen vragen om extra geld, dikwijls ook met goede redenen."



PROFESSOR HENDRIK VOS, UNIVERSITEIT GENT:

"Ook andere Europese beleidsdomeinen vragen om extra geld, dikwijls met goede redenen."

het GLB? Het standpunt van Hendrik Vos is duidelijk. Een Europees beleid wijzig je niet drastisch. Het is een zeetanker, die traag van koers verandert – een koers die ook niet zomaar terug te draaien is.

– **Dezelfde vraag als vorig jaar: zal Europa zijn landbouwers afvalven?**

"Ik denk wel dat de EU in landbouw blijft investeren. Je hoort nu, net als vorig jaar, stemmen die zeggen dat het onverantwoord is dat zo'n grote hap uit het EU-budget naar landbouw blijft gaan, terwijl er veel meer nood is aan 'slimme' investeringen in onderzoek, transport, technologie en dergelijke. Maar dat is in essentie een heel populistisch standpunt. De landbouw wordt haast enkel vanuit de EU ondersteund, terwijl die andere sectoren in hoofdzaak met nationale of regionale middelen gesteund worden. De beleidsmakers die de knopen zullen moeten doorhakken, beseffen dat ook wel. Zonder Europese steun is een overgroot deel van

– **De nieuwe landbouwcommissaris is een Roemeen, afkomstig uit een nieuwe lidstaat. Hij heeft wel nauwe, familiale banden met Frankrijk, een oude lidstaat. Dus het wordt spitsroeden lopen. Beïnvloedt de afkomst van de landbouwcommissaris het beleid? Denk aan voorgaande Nederlandse, Ierse, Oostenrijkse commissarissen. De betrokken landen en hun boeren vaarden er steeds wel bij.**

"Ik denk eerlijk gezegd niet dat dit zo'n grote rol speelt. Commissarissen houden elkaar in de Europese Commissie ook wel in de gaten en in evenwicht, zeker als het om zo'n belangrijk beleid gaat. Uiteraard kan je als commissaris wel wat eigen accenten aanbrengen, maar je moet daarbij ook rekening houden met je administratie. En je voorstellen moeten aanvaardbaar zijn voor het hele College van Commissarissen, voor de lidstaten en nu ook voor het Europees Parlement. Ik kan me wel voorstellen dat het – zeker voor belangenorganisaties – misschien

gemakkelijker werken is als er een inhoudelijke verwantschap is met de betrokken commissaris, maar cruciaal is dat niet. In de vorige Europese Commissie heeft de Griekse commissaris van Leefmilieu, waarover iedereen oorspronkelijk heel kritisch was, uiteindelijk heel puik werk geleverd ten voordele van het leefmilieu."

– **Moet het GLB drastisch wijzigen?**

"Drastische wijzigingen in het Europese beleid zijn erg zeldzaam. Meestal is de tendens al langer duidelijk. Dat is bij de landbouwpolitiek niet anders. Het is vaak gewoon niet mogelijk om het beleid van de ene dag op de andere helemaal te hervormen. Dus gebeurt het in kleine stapjes, sector voor sector. Maar de drijfveren die achter de hervorming zitten, kunnen vaak wel heel fundamenteel zijn. Het gaat dus allemaal heel geleidelijk, maar uiteindelijk is de heroriëntatie die gebeurt, soms wel erg ingrijpend. Het landbouwbeleid van vandaag lijkt niet meer op het beleid van vijftien of twintig jaar geleden, laat staan vijftig jaar geleden. Exportsubsidies werden niet van de ene dag op de andere geschrapt, maar ze zijn intussen wel grotendeels verdwenen. Plattelandontwikkeling was niet plots de enige prioriteit, maar vandaag wordt er wel veel meer belang aan gehecht."

– **Sommigen opperen dat het plattelandsbeleid ondergebracht moet worden bij de andere structuurfondsen, het zogenaamde regionale en cohesiebeleid, weg van het landbouwbeleid.**

"In de aanloop naar de budgettaire onderhandelingen worden er altijd veel proefballonnetjes opgelaten. Dat is onvermijdelijk. Soms zitten daar ook wel verdedigbare opties tussen, maar dikwijls gaat het inderdaad om pogingen om een andere agenda na te streven. Het is moeilijk om uit te maken wat er precies aan de hand is, als je er niet middenin zit. Maar het is zeker de taak van belangenorganisaties om dit soort manoeuvres bloot te leggen en de beleidsmakers te wijzen op de mogelijke consequenties van bepaalde initiatieven."

In een tweede gedeelte van ons gesprek gaat professor Hendrik Vos in op de nieuwe besluitvorming in Europa en de rol van de WTO. Meer hierover in een volgend nummer van Boer&Tuinder. ■